

REVISTA · ILUSTRATA ·

COSINZEANA

REDACTIA · SI · ADMINISTRATIA
· CLUJ · PIATA · CVZA-VODA · 16

DIRECTOR ȘI REDACTOR: SEBASTIAN BORNEMISA
Prim-colaborator al revistei: Alexandru Hodoș

Abonamentul se plătește înainte. Un an Lei 200.—, jumătate de an Lei 100.—, un număr Lei 10.—
Pentru instituții de stat, particulare și străinătate, Lei 240.— pe un an

REVISTA APARE DE DOUA ORI PE LUNA

IDEALUL NOSTRU FINANCIAR

DE

SĂBASTIAN BORNEMISA

Într'una din zilele acestea posomorâte de început de toamnă rece, când argintul brumei ne strecoară 'n suflet în loc de visuri grija zilei de mâine, — posta ni-a adus o scrisoare duioasă, dela un vechiu și statornic cetitor al „Consinzenei“.

Pornită dintr'un umil sat românesc de subt poalele Carpaților, din căminul unui cărturar de legea veche, care nu a făcut nici afaceri de permise și nici n'a furat urne electorale, — răvașul ni aducea par'că cu el o lume veche și uitată, în care se trăește încă intens și o viață culturală, cu necesități etice, nu numai una animalică cu plăceri fiziologice. Ni se plângea vechiul și prețiosul nostru cetitor, că'n fața nevoilor din ce în ce mai mari și a unei plăți din zi în zi tot mai pitice, — sufletul lui se strânge de durere, că trebuie să renunțe pe viitor la abonarea acestei reviste.

O privește zguduitoare și o chinuitoare problemă de analiză socială s'a înfipt în gândul nostru, când am terminat de citit răvașul. Această *renunțare* a unui funcționar cinstit de pe sate la o modestă revistă literară, pentru că plata nu-i mai ajunge să dea din ea nici 15 lei pe lună și pentru o publicație, — a pus în mintea noastră în formă acută problema financiară a țării. Robiți de-un gând himeric și fără de nicio reală justificare, cărmuitorii acestei țări au isbutit să prăvălească an de an tot mai adânc valuta noastră și să înalțe în raport direct tot mai vertiginos scumpetea vieții, menținând însă în aceiași situație pe slujbașul umil, care duce pe umerii săi gârbovi mașinaria grea a statului modern.

Nu mai e deci, în adevăr, nicio mirare că funcționarului astăzi nu i-a mai rămas în lupta vieții decât această sinistră și unică armă: *renunțarea*.

Renunțarea mai întâi la masa tradițională de trei ori pe zi, renunțare apoi la reînnoirea măcar odată pe an a garderobei, renunțare la cea mai mică și nevinovată distracție și cu atât mai mult renunțare la o revistă, la o carte, la un jurnal. Renunțare, renunțare, renunțare, pe toată linia și la tot ce viața civilizată trebuie totuș să-i dea astăzi unui om și la poalele Himalaiei, pentru că la noi nu este încă nici în veacul acesta stabilit echilibrul între muncă și onorar, între datoria și dreptul la viață.

Numai deunăzi în Franța s'a stabilit ca minim de salariu pentru un funcționar de stat suma de 6000 de franci pe lună și când înregistrăm aceasta, ne este imposibil să nu o spunem, că acolo viața nu-i de 40 de ori mai scumpă, ca înainte de războiu, că francul face cel puțin 9 lei, iar gazeta franțuzească se vinde și azi cu 20 și 25 de centime, o carte cu 7 franci și abonamentul la *Illustration* nu-i mai mare de 10 franci pe o lună.

Politică și politică financiară! Acolo, ca și aiurea de altfel, în tot apusul, idealul financiar al guvernului este să-i dea funcționarului tot ce-i trebuie unui om pentru a fi în adevăr ceea ce l-a creat natura: *o coroană a ei*, iar nu *robul vieții*, cum vrea să-l degradeze cărmuirea noastră. În adevăr, nu putem pricepe cum poate fi într'o țară *ideal financiar*. a-i storcea unui slujbaș maximul de energie pentru minimul de retribu-

ție și a-l sili să *renunțe* la toate necesitățile de azi ale vieții.

De sigur, că urmele acestui *ideal financiar* o simțeste mai greu și mai intens, decât oricine: *tiparul românesc!* De aceea este la noi aproape cu neputință a edita o carte, a ține mai mult de un an doi o revistă, a creia o tradiție culturală și mai presus de toate a crește un contingent de cetitori. Grație acestui ideal financiar conceput într'un creier de după teighea, cărțile și publicațiile românești se vând cu chilogramul, ori mucelesc prin rafturi, scriitorii români fac echilibristică de șira spinării, iar cei cari ar ceti își torturează inima și mintea ca să nvețe să *renunțe!*

Și când precizăm cu toată revolta sufletului nostru aceste simptome, înaintea ochilor ne răsare din nou onesta figură a cărturarului de pe sate... E toamnă, și cerul plumburiu apasă greu asupra minții. Foile veștede se risipesc în bătaia crivățului și încep să se cearnă picuri mărunți și reci de ploaie, — iar dăscălita aceea visătoare de 18 ani, pe care vitregia morții a aruncat-o într'un cătun îmbrobodit în neguri, — grozav se plictisește în amurg și grozav ar vrea să citească. Cum stă pe-un scaun neghiob de brad și privește prin geamul odăiței sale firele de ceață, ar vrea să prindă în mână o carte, o revistă, o gazetă. Mâna ei se'ntinde sprintenă spre măsuta din mijlocul odăiței, dar recade apoi greoaie și ochii ei se împânjenesc.

Idealul nostru financiar nu-i dă vo.e să aibă și ea o revistă pe masă. Zău, se poate una ca asta, Dle Vintilă Brătianu?

PRIMIREA STUDENȚILOR MOȚA ȘI VLAD

O dimineață răcoroasă de Octombrie. Pe cerul senin al Clujului nu-i nicio pată și pe creasta dealurilor care 'nconjoară această perlă a Ardealului, razele de soare abia mai strălucesc. Tăria lui a pierit deodată

Și cu toate acestea!...

Ei bine, cu toate acestea, prin fereștile locuințelor din aceasta stradă flutură batiste imaculate și buchete de flori se aruncă din ele în calea celor ce sosesc. Prin străzi dosite,

Obiectivul aparatului n'a putut, desigur, înregistra tot entuziasmul din clipa aceasta. El însă a fost, și a fost mare. Când valul tinerimii a 'nceput să se miște spre inima orașului, — strada largă s'a dovedit pitică și mulțimii învâpăiate nu l-a mai putut rezista nimic. Cordoanele de baionete au cedat pas cu pas terenul, iar la revăsarea străzii în Piața Unirii ele s'au desființat de apăsarea celor ce trebuiau să străbată pe acolo, și nu prin altă parte.

O scurtă și entuziastă cuvântare a studentului Moța rostită la statua Lupoicei ni-a făcut din nou dovada acestui suflet ales și neînfricat, care pare tot mai mult a-și fi făcut un scop al vieții din lupta pentru afirmarea ideii naționale!..

Primirea celor doi tovarăși de luptă la Cluj, a fost în adevăr înălțătoare. Și ea ar fi fost și civilizată, dacă autoritatea cu totala ei lipsă de psihologie nu i-ar fi dat acestei zile o notă antipatică de stare de răzvrătire, provocând-o însăși și desordinea și desaprobarea tuturor cetățenilor.

Dar să sperăm, că pe viitor Românul din Cluj nu va mai ajunge în dureroasa situație de-a vedea drapelul țării sub faldurile căruia

Președintele „Acțiunii Românești” îi urează studentului Ion Moța bun venit la Cluj, înaintea gării.

cu cele din urmă zile ale lui Septembrie și aerul rece de toamnă a 'nceput să facă ravagii prin frunzele orfane, care se risipesc în vânt. Nimic din înfățișarea exterioară a acestei zile: nici văzduhul, nici codrul de drapele, de care s'a făcut deatâtea ori abuz în orașul acesta, nu arată că astăzi Clujul s'a pregătit de sărbătoare.

Și totuși așa este! Pela orele 9 dimineața apar baionetele strălucitoare ale soldaților și jandarmilor pe la colțurile de străzi, ca să prevestească că ceva se pregătește. Cum aleargă privirea dealungul căii, care poartă numele gloriosului nostru stăpân, ochiul se împiedecă aproape la tot pasul de cordoane înarmate și la capătul dinspre Piața Unirii este un adevărat stat major în expectativă. Loialii și pacinicii catățeni, pe care plăcerea ori nevoile îi poartă pe aceste meleaguri, sunt îndrumați cu o revoltătoare brutalitate în alte direcții, ori le convine, ori nu. Consemnul pare a fi acesta: *nicio suflare de om să nu străbată pe Calea Regelui Ferdinand în așteptarea studenților Moța și Vlad!*

cu chin și cu vai, peste o mie de studenți și cetățeni în frunte cu președintele „Acțiunii Românești”, s'au strecurat pentru ora sosirii în

Fotografie de P. Bortez.

Primirea studenților Moța și Vlad în Cluj, după procesul dela Văcărești. Studenții au ridicat pe cei doi colegi ai lor pe umere și așa i-au dus până la Universitate.

fața gării și față de valul de entuziasm al tinerimei, baionetele și șiretenia poliției se dovedesc și slabe și inutile.

a venit studențimea, — sfâșiat de baioneta aceea, care l'a purtat cu atâtea glorie pe câmpul de bătaie.

S. BORNEMISA

Prima femeie-ambasador

O știre, care a trecut aproape neobservată printre multele telegrame din străinătate, a anunțat de curând, că doamna Kollontai a fost înaintată la gradul de ministru plenipotențiar al Republicii Sovietelor la Cristiania.

Diplomația a preferat totdeauna redingotele încheiate până sus rochiilor decoltate. N'a păcătuit niciodată printr'un exces de galanterie. În total, sexul frumos n'a înregistrat decât două diplomate: domnișoara Stanciof, fiica fostului ministru al Bulgariei, numită secretară de legație și doamna Alexandra Kollontai, trimisă, acum doi ani, ca trimisă extraordinară la Cristiania. Meritul de a fi creiat cea dintâi ambasadoare revine tovarășului Cicerin.

Pentru a decapita ar'pa stângă comunistă, cunoscută sub numele de „opozitia muncitorească“, guvernul sovietic a găsit că diplomația e cel mai bun mijloc de a oferi un azil plăcut câtorva nemulțumiți mai de frunte, ca Valeriu Ossinski, trimis la Stockholm și doamna Alexandru Kollontai, trimisă în Danemarca.

Ambasadoarea moscovită și-a ri-

sipit zadarnic anii frumoși din tinerețea sa în cafenelele emigraților;

Doamna Kollontai

cea dintâi femeie-ambasador din lume numită în Dania de sovietele ruse.

zadarnic a luat parte la „noaptea teribilă“ din Octombrie 1905, a fost

de față în comitetele de acțiune revoluționară, a iscalit manifeste incendiare și, în culmea entuziasmului său... socialist, s'a măritat cu un marinăr din flota baltică, Dibenco, pe care l-a împodobit cu titlul de comisar. Fată și văduvă de general, elegantă și grațioasă, a amestecat totdeauna în comunismul său și oarecare nostalgie a nașterii și a creșterii de care s'a bucurat.

Diplomația i-a îngăduit însăfârșit să fie o revoluționară în dantele. Fără să-și uite sarcina sa de propagandă, apărând interesele guvernului Sovietelor pe față ca și pe ascuns, dna Kollontai se supune cu plăcere la toate cerințele protocolului și a vieții din lumea mare. După stăruința sa, guvernul din Moscova a cumpărat la Cristiania un palat strălucit pentru Ambasada rusă. Ambasadoarea face furori la curtea regelui Danemarcei, cu pălăriile și biănurile ei. Și în zilele de mari festivități comuniste, îndărjita *polpred*, care a știut atât de bine să fămână femeie, nu se jenează să-și prindă, pe rochiile comandate la Paris, semnele simbolice ale proletarietului, — ciocan și seceră — în rubine și diamante..

Primirea oficială a Doamnei Kollontai la curtea regală din Cristiania.

Dacă doriți zaharicale fine, cereți

Lloyd 2245

„M-E-L-I-S-S-A“

CLUJ

Tel. 6-48 și 6-65

Revoluția în Caucaz

Șubreda stăpânire bolșevică asupra Rusiei, cu toate nenorocirile și fărădelegile cari s'au abătut asupra unui prea răbdător popor, a început să pârâie cum se cade. Nu numai că nemulțumirile cresc în sânul țărânilor, într'un chip îngrijitor, înrădăcinându-se o ură surdă împotriva evreilor cari au ajuns să poruncească pretutindeni în republica Sovietelor, dar însăși unitatea fostului mare imperiu al Țarilor e amenințată dela o vreme foarte serios. Abia au fost înăbușite, prin puterea armelor, veleitățile de independență ale Ucrainei, de unde hatmanul Petliura s'a văzut silit să se expatrieze, și o nouă răscoală a izbucnit în țările Caucazului, pe pământul cel mai bogat și mai râvnit al Rusiei de altă dată.

Caucazul e vestit din vechime pentru nesecatele sale comori de sub pământ și pentru nepătrunsele sale păduri. Din nefericire pentru admirabila lui populație de plugari, păstori și lucrători îndrăgostiți de libertate și de ideal, teritoriul acesta pierdut într'un colț al Europei la marginea Asiei, posedă întinse zăcăminte de petrol și de fier. În Georgia, unde a început revolta cea mai recentă, trăiește un neam de oameni a căror frumusețe a ajuns pe drept cuvânt celebră. Locuitorii ei, a căror limbă e poate cea mai veche din Asia apuseană, n'au râv-

nit niciodată decât să trăiască în pace, mulțumiți cu pământul și cu limba lor, în care literați de mare talent au scris poeme admirabile.

Acești oameni sunt poeți, sunt artiști, într'o natură minunată și splendidă, în mijlocul munților, văilor, pădurilor și câmpiilor cari ar putea

Șeful militar al răzvrătiților Georgieni.

să alcătuiască, într'adevăr, ra'ul pământesc, dacă un diavol, dușman omului, n'ar fi ascuns în sânul pământului produsele focului subteran, aproape toate minereurile cunoscute.

Din această cauză, Georgia și toate ținuturile caucaziene vecine au fost atrase cu forța, de-alungul ve-

curilor, în orbita imperiului rus, în necontenită creștere. Și, pentru că în Constituția Uniunii federative a republicelor sovietice, Moscova a rezervat pe seama guvernului central dreptul exclusiv de a dispune de bogățiile naturale ale tuturor republicelor sale, și de a acorda cui va crede de cuviință exploatarea acestor bogății, era fatal ca Sovietele să păstreze cu strictețe proprietatea unor izvoare de venituri atât de importante, fie pentru a le exploata singure, fie pentru a le concesiona unor organizații supravegiate de aproape.

Cu toate acestea, Georgia, chiar pe baza unor tratate formale, n'ar trebui să fie socotită drept o provincie rusă. Ea este un stat de sine stătător, a cărui independență și suveranitate au fost recunoscute nu numai de marile puteri (Franța, Anglia, Italia și Japonia) în 1920, dar chiar de guvernul Sovietelor, la 7 Mai 1921.

Textul tratatului de recunoaștere încheiat cu Sovietele e cu deosebire interesant, deoarece fixează un principiu pe care Georgia nu face decât să ceară să fie respectat, și pe care generoșii bolșevici dela Moscova nu fac decât să-l calce: „Bazându-se asupra dreptului tuturor popoarelor, proclamat prin Republica socialistă federativă sovietică rusă, de a dispune fiecare de soarta lui, până la deslășirea completă a statului din care face parte, Rusia recunoaște fără rezerve independența și suveranitatea statului georgian și renunță de bunăvoie la toate drepturile de stăpânire cari aparțineau Rusiei cu privire la poporul și la ținutul georgian”.

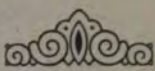
Puțină vreme după iscălirea acestui tratat, trupele rusești ocupau, totuși, cu forța, Georgia, ca dovadă de felul cum bolșevicii înțeleg să respecte cuvântul dat și principiile pe cari le invoacă ori de câte ori e vorba despre... alții. Ocupația bolșevică în Georgia a fost însă atât de aspră și de necruțătoare, în cât, în anul acesta, populația n'a mai putut să rabde și s'a răscolat.

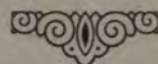
Mișcarea revoluționară a izbucnit ca o flacără, de pretutindeni. Prima manifestare a avut loc pe la mijlocul lui

O vedere din Georgia, unde se dau luptele între răzvrătiții Georgieni și bolșevici. Acest pod de fer a fost dărâmat de răzvrătiți.

 Aeroplanele ameri-
 cane reîntorcându-
 se la Newyork din
 zborul lor impreju-
 rul lumii.

August, fără ca vreo legătură, fără ca vreo înțelegere să se fi stabilit dinainte între diferitele regiuni ale Georgiei. Organizațiile de împotrivire pasivă, care existau în mod secret dela ocupația rusească, se puseră în frunte, pentru a strânge într'un singur mănunchi eforturile țării. Dar, din nefericire pentru succesul întreprinderii, trupele de răsculați, pe cari trebuia să se sprijinească revoluția, începuseră să opereze de capul lor, ceea ce a constituit dela început o slăbiciune. Grație acestui defect de organizare, Rușii au putut să pună din nou stăpânire pe linia ferată Batum-Baku.

Totuș, linia ferată care vine din Nord nu poate să le servească, deoarece străbate regiunea muntoasă a Daghestanului, deasemeni în plină revoltă, și care, din punct de vedere strategic, constituie cheia Caucazului. Cum aceste ținuturi sunt în stăpânirea revoltaților, Rușii sunt obligați să trimeată întărituri pe mare spre Batum, cale mult mai lungă și mai grea decât pe uscat.

Dar, dacă răsculații n'au putut să reziste în văile centrale, nici Rușii n'au reușit să-i împiedice de a se retrage din munții Nordului cari se întind spre Daghestan. Răsculații au acolo trupe nenumărate și toate resursele trebuincioase traiului. Trupele sovietice nu vor isbuti să-i scoată din această fortăreață natu-

rală, de unde, dimpotrivă, ei pot să se coboare oricând la vale, surprinzând posturile și detașamentele inamice.

Războiul acesta, dacă nu se va desfășura în lupte mari, decise, va dura însă foarte multă vreme. Căci răsculații nu se vor supune.

— „Niciodată Georgia nu se va supune unei stăpâniri străine, a declarat d. Jordana, președintele guvernului național georgian, care s'a refugiat la Paris. Patria noastră va fi poate zdrobită. Dar, ori de câte ori va putea, va lua din nou armele în mâini“.

Deci, un veșnic focar de complicații internaționale, iată ceea ce va rămânea mereu Caucazul, atâta vreme cât timp Rusia nu va consimți să recunoască definitiv independența absolută a popoarelor din Caucaz și dreptul lor de a dispune de ei înșiși, ca și de bogățiile lor.

Apelul pe care guvernul național al Georgiei din care fac parte dnii Jordana, Kaudelaki, Ghenetiori și Zeretelli, l-a adresat marilor puteri, cerându-le să intervină pe cale diplomatică pe lângă guvernul din Moscova în favoarea unui arbitraj, lămurind conflictul ruso-georgian, ar merita să fie ascultat, mai întâi în interesul Georgiei și apoi în însuș interesul suprem al păcii mondiale.

Până atunci, ororile bolșevice au făcut numeroase victime printre

frunțașii Georgiei, cari au fost împușcați, numai pentru că au cerut respectarea unui tratat pe care Rusia însăși l-a încălcat. Astfel, au fost executați, fără nicio judecată, Komeriki, ministrul de Agricultură, Tcivicivil', primarul din Tiflis, Gingheli, comandantul găzilor populare, și alți douăzeci și unu de georgieni notabili, prinși la Tiflis de trupele roșii.

Pentru cei cari vor să asculte discursurile goale și răsunătoare ale propagandei bolșevice împotriva Basarabiei românești, merită să figureze ca un sângeros și oribil exemplu martirul Georgiei terorizate. E încă o dovadă că guvernul din Moscova procedează pentru dorințele sale de dominație cu totul altfel de cum vorbește pentru galerie...

Martirii științei

În cursul veacurilor multe invenții pe cari le-a scos la lumină știința, au reclamat și multe jertfe de oameni. Plinius scrie că la anul 20 în. Hristos, s'a prezentat la împăratul Tiberiu un om care i-a adus ca dar un vas, ce sămăna cu argintul, dar era mult mai ușor. Întrebat asupra modului fabricării n'a voit să-și descopere secretul. Tiberius de teamă să nu-i devalveze prețul aurului și al argintului l-a ucis. A fost inventatorul aluminiului.

Schwartz, inventatorul prafului de pușcă a fost omorât de invenția proprie.

Un învățat rus a comunicat în 1903 unei gazete, că a inventat un aparat electric, cu care poți aprinde dela distanțe mari depozitul de muniții al dușmanului. Când redactorul gazetei s'a prezentat să ia informații, l-a găsit mort. O încercare a aparatului se vede că îl omorise.

Cel dintâi submarin a fost întrebuințat de Statele Unite la 1883. La cel dintâi experiment s'a ciocnit cu un vapor și s'a cufundat. Al doilea a fost construit și a avut aceeași soartă. Al treilea, a săvârșit prima pușcătură cu torpedo, dar a explodat împreună cu vaporul pe care îl nimerise și amândouă s'au cufundat. S'au înecat peste 40 oameni.

Lulli, marele muzicant francez a inventat bagheta. Îl supărau însă aplauzele. Cu ocazia unui concert s'a iritat și s'a lovit cu bagheta așa de vrășmaș peste picior, încât și-a contras o contuziune grea, care complicându-se i-a cauzat moartea.

Un mecanic american a inventat un aparat nou pentru încălzirea locomotivelor. Când a făcut prima încercare, locomotiva a explodat omorându-l.

Lilienthal, inventatorul mașinilor de sburat, s'a prăpădit la 1896 căzând dela o înălțime de 30 metri. Mașina lui l-a omorât.

Cel dintâi vapor pancerat „Capitain” a explodat în 3 Sept. 1870 în mijlocul mării cufundându-se cu întreg personalul.

Știința a reclamat în decursul timpului și alte multe jertfe. Pe paginile ei negre este încrestat și numele lui Aurel Vlaicu, zdrobit de invenția proprie la 1913. Și desigur că acest catastif va mai încresta și în viitor astfel de martiri, pentru că dorința omului de a ști tot, nu cruță nici o jertfă.

Moartea lui Anatole France

Unul dintre cei mai reprezentativi scriitori ai Franței, unul dintre aceia, în opera cărora glasul francez se recunoaște pe el însuși, s'a stins deunăzi, ca o fiacără obișnuită, cu palpăiri din ce în ce mai slabe.

Cuprinzătoarea personalitate a marelui prozator nu se poate preciza

însă, numai în câteva rânduri. Înțelepciunea sa a fost a tuturor veacurilor.

Era pătruns până în culetele cele mai tainice ale gândirii sale de filozofia Eladei de odinioară. Părea câteodată însuși Socrate. Dar, în același timp, nimeni n'a înțeles mai bine și n'a îndrăgit mai mult sufletul cercetat de nenumărate și îmuiat în poezia Evului

mediu. Era ateu, dar credea în toți stinții. Era erudit, cum nu se mai găseau încă trei pe suprafața globului, dar păstra în cugetarea sa o grație și o simplitate, care semăna cu superficialitatea. Magicianul acesta desfășura într'o singură glumă fructul unor aride studii de un an... Era un savant humorist.

Opera lui Anatole France, așezându-se ușor de așezat în rândul celorlalte. Aproape în întregime ei, cu excepția a dou-trei romane, poate fi considerată drept o biografie. Povestirea însă, pentru Anatole France e numai un pretext. Critica de asemenea. Cum a spus-o singur, amândouă aceste genuri literare, erau numai un admirabil prilej de a vorbi despre el însuși. Anatole France a scris foarte mult, într'o

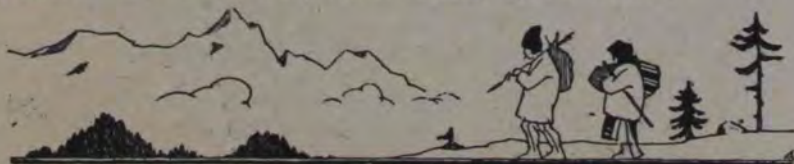
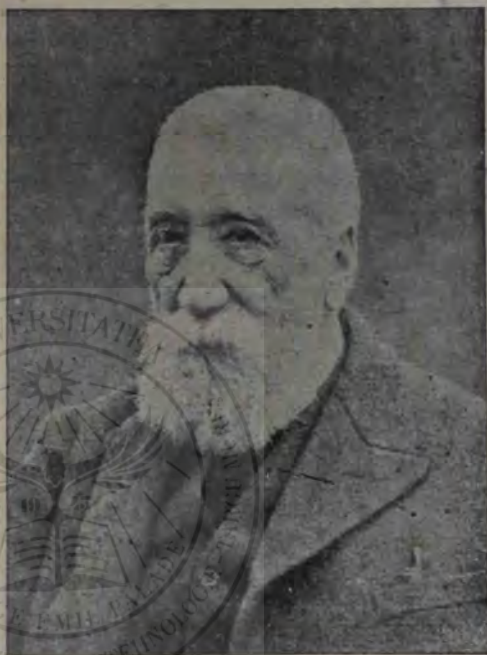
limbă fermecătoare, mlădioasă și plină de culoare, totuși sobră și măsurătoare. Romane, romanele, cronici literare și cărți cari nu erau nici una, nici alta, de vreme ce Anatole France a creiat un gen nou: genul Anatole France...

Printre operele sale citim: *Crima lui Silvestru Bonnard*, *Viața literară* (foiletoane apărute în ziarul „Le Temps”), *Istoria contemporană*, *Birtul la Regina Pèdauque*, *Părerile abatelui Coignard*, *Insula Pinguinilor*, *Pe piatra albă*, *În grădina lui Epicur*, *Zeilor li-e sete*, *Revolta ingerilor*, etc. etc.

Admirabil asimilator de doctrine filozofice și de gusturi artistice, Anato-

le France a reprezentat, ca atitudine în fața vieții o indulgență ușor ironică, și o încântătoare inconștientă. A fost naționalist și comunist; a avut cuvinte grele pentru autori, pe cari, mai în urmă, i-a admirat; a schimbat multe păreri și a zămbit multor doctrine politice. Ceeace n'a știrbit nimic din strălucirea scrisului său.

Franța a făcut lui Anatole France o înormantare impunătoare, așa cum nu s'a mai văzut în Paris dela moartea lui Victor Hugo. După dorința defunctului, nu s'a celebrat nici-o ceremonie religioasă. Totuși zeci de mii de oameni au mars în urma carului funebru. Rămășițele pământești ale îngăduitorului cugetător vor lua în curând, de-abună seamă, calea nemuritoare a Panteonului, unde odihnesc gloriile franceze.

Din scrierile lui Anatole France: „Hamlet“

— „Dormi în pace, bunul meu prinț, și un stol de îngeri să-ți lege somnul cu cântecele lor!“ Aceste sunt cuvintele pe cari le-am spus și noi, dimpreună cu Horațio tânărului Hamlet, ieșind Marți la miezul nopții dela Comedia franceză. Fără îndoială, se cădea să urăm noapte bună, aceluia care ne făcuse să petrecem o seară atât de frumoasă. Da, e un prinț bun, prințul Hamlet. E frumos, e nenorocit; știe tot și nu știe ce să facă. E demn de milă și ar putea să fie invidiat. E mai rău și mai bun decât fiecare dintre noi. E un om, e omul însuși, e omul de totdeauna.

Am simțit o bucurie tristă văzându-te prințe. Ceeace e mai mult decât o bucurie veselă. Îți voi spune în șoaptă că sala mi s'a părut puțin distrată și ușoară: nu trebuie nici să ne plângem, nici să ne mirăm. Era o sală plină de Francezi și Franțuzoaice. Nu erai îmbrăcat în frac, nu duceai nicio intrigă amoroasă în lumea financiară, și nu purtai o floare roșie la butonieră. Iată pentru ce doamnele tușeau puțin în loge, ronțâind fructe zaharisite; aventurile tale nu le interesau. Nu sunt aventuri din lumea mare; nu sunt decât întâmplări omeneste. Sileai pe semenii tăi să cugete, și aceasta e o greșală, care nu ți se iartă aici. Cu toate acestea, erau ici și colo, în sală, câteva suflete pe cari le-ai răscolit până în adânc. Vorbindu-le despre tine, le vorbeai despre ei. O întâmplare fericită mă așeză, în sală, alături de d. August Dorchain. El te înțelege, prințe, așa cum îl înțelege și pe Racine, pentru că e poet. Te înțeleg și eu puțin, pentru că vin dela mare... O, să nu te temi, că te voi asemui cu două oceane. Ar fi numai vorbe, vorbe, și vorbele nu-ți plac. Nu, vreau să spun numai atât, că te înțeleg, pentru că după două luni de odihnă și uitare în mijlocul orizonturilor largi, am devenit foarte simpli, și foarte primitivi pentru ceeace este într'adevăr frumos, mare și profund. În Parisul nostru, iarna, alunecăm bucueroși spre lucruri plăcute, pentru cochetățile la modă și drăgălășile complicate ale micilor școale.

Dar simțirea se înalță și se purifică în lenevia fecundă a plimbărilor câmpenești, în mijlocul orizonturilor deschise ale câmpurilor și

ale mării. Când te întorci de-acolo, ești pregătit bine pentru intimitatea sălbatecului geniu al lui Shakespeare. Iată pentru ce ți-am urat bine-ai-venit, prinț Hamlet; iată pentru ce toate gândurile tale rătăcesc risipite pe buzele mele și mă învăluiesc de groază, de poezie și de tristețe. Ai văzut: cei dela *Revista Albastră* și alții s'au întrebat, de unde isvoresc melancolia ta. Ai socotit-o cu toții, pe drept cuvânt, atât de profundă, încât n'au putut să creadă, că numai o catastrofă familiară, ori cât de înspăimântătoare a fost de ajuns pentru a o pricinui. În toată întinderea ei. Un economist foarte distins, d. Emil de Laveleye, a crezut că trebuie să fie la mijloc o tristețe de economist. Și a făcut din adins un articol, ca s'o dovedească. Ne-a lăsat să înțelegem că el însuși a simțit o asemenea melancolie, împreună cu prietenul său Lanfrey, după lovitura de stat din 1851, și că, mai mult decât de orice, prinț Hamlet, ai suferit din pricina stării rele în care uzurpatorul Claudius adusese Danemarca pe vremea aceea.

Cred și eu, că într'adevăr, soarta țării tale nu te lasă nepăsător, și am aplaudat cuvintele pe cari le rosti Fortinbras, când porunci celor patru căpitani să-ți ducă trupul pe un pat de onoare, așa cum se cuvine soldaților. „Dacă Hamlet ar fi trăit, spuse el, s'ar fi purtat ca un rege binefăcător“. Cu toate acestea, nu pot să cred că melancolia ta a fost tocmai aceea a dlui de Laveleye. Cred că se întindea mult mai departe și era mult mai inteligentă. Cred că era inspirată de un simțământ viu al destinului. Nu numai Danemarca, ci omenirea întreagă ți se părea întunecată. Cei cari se mai îndoiesc, să-și reamintească frumoasa și amara rugămintă, care ieși de pe buzele tale, înghețate de apropierea morții: „O, bunul meu Horațiu! dacă m'ai purtat vreodată cu drag în inima ta, mai rămâi că-tăva vreme încă, departe de suprema mângâiere, și primește să sorbi suferința în mijlocul acestei lumi aspre, pentru a povesti și altora întâmplarea mea.“ Aceste au fost cele din urmă vorbe ale tale. Acela căruia i se adresa nu avea, ca tine, o familie otrăvită prin crime; nu era, ca și tine, un fatal asasin. Era un

suflet decătușat, înțelept și credincios; era un om fericit, dacă există vreunul. Dar tu știai, prinț Hamlet, știai bine că n'a existat niciodată un om fericit. Știai că totul e rău pe lume. Trebuie să rostesc acest cuvânt: erai un pesimist. Bineînțeles, soarta ta te împingea spre desnădejde: ai avut o soartă tragică. Dar firea ta se potriveau cu soarta ta. Aceasta te face atât de admirabil: erai făcut să guști nenorocirea, și ai avut cu ce să-ți astâmperi foamea. Ai fost bine servit prințe.

Așa te-a născut marele Shakespeare. Mi se pare că nu era nici el optimist cătuș de puțin, când ți-a dat viață. Dela 1601 până la 1608 însușești cu mâinile sale minunate o mulțime destul de mare, după cât mi se pare, de umbre dezolate și furioase. Atunci arată pe Desdemona pierind prin lăgo, și sângele unui bătrân rege părintesc pătând mâinile mici ale lui lady Machbeth, și pe tine, cel mai iubit dintre toți, și pe Timon din Atena.

Tu ești din toate timpurile și din toate țările. N'ai îmbătrânit în trei veacuri nici cu un ceas. Sufletul tău are vârsta fiecăruia din sufletele noastre. Trăim împreună, prinț Hamlet, și tu ești ceeace suntem toți, un om în mijlocul răului universal. Ai fost săcâit destul, pentru vorbele și faptele tale. Ți s'a arătat, că nu te potrivești cu tine însuși. Cum să deslușim acest incurcat personaj? Ți s'a spus. Gândește, pe rând, ca un călugăr din evul mediu și ca un savant de pe vremea Renașterii; are un cap de filozof, plin de tot felul de drăcii. Are groază de minciună, și viața sa nu e decât o lungă minciună. E nehotărât, se vede prea bine, și cu toate acestea mulți critici l-au găsit plin de hotărâre, fără să putem spune că aceștia au greșit. Ești grăbit și încet, îndrăzneț și sfios, binevoitor și crud, crezi și te îndoiești, ești înțelept, și, mai presus de toate, ești nebun. Într'un cuvânt, trăiești. Care dintre noi nu ți seamănă într'o privință? Care dintre noi gândește fără contradicții și faptesc fără incoerență? Care dintre noi, nu e nebun? Care dintre noi nu-ți spune, cu un amestec de simpatie, de admirație și de spaimă: „Dormi în pace, bunul meu prinț!“

ELEGIE

Const. Goran

*Plângi suflète, e toamnă și mâine cine știe
Ce mână ucigașe te va opri din sbor —
Și poate îți va stinge și ultima făclie
Aprinsă de avântul iubirilor ce mor.*

*Plângi suflète și lasă-ți azi doliu pe pleoapă,
Ascunde-adânc în tine și ultimul tău vis —
Azi viața grea te-apasă, cântarea îți îngroapă,
Și nimeni nu mai vede pierdutul Paradis.*

*Să cânti? și pentru cine? nu înțelegi că visul
E astăzi nebunie? Oprește-te din drum,
Și prăbușind cu ură, în tine Paradisul,
In toamna ce se lasă, mori suflète de acum!...*

CARNETUL LUI RADU ROMAN

de MIHAIL GAȘPAR

XLVIII.

— — — — —
— — — — —
— — — — —

De ce n'am murit? Ce bine era să fi plecat din viață așa în neștire, în una din nopțile grozave de zbucium. Eram acum scăpat de dureri și povara îngrozitoare a acestei vieți nu mă apăsa. N'ași mai avea acum nici gânduri, nici amintiri. Trupul trudit s'ar odihni în brațele atotcuprinzătoarei mame, iar sufletul, ar fi alături de dânsa, de Lydia mea, undeva într-o sferă astrală, unde ecoul durerilor pământene ar răzbi numai ca o amintire.

Învălișul meu de lut s'a dovedit însă tare și sufletul s'a cramponat cu toată puterea de viață.

Și iată-mă din nou în bătaia caldă a soarelui de toamnă târzie, cu trupul șubred și sufletul obosit, privind ca un străin lipsit de orice interes la lumea aceasta posomorâtă, gata de culcare, zmăltăuită în aurul unui apus de toamnă.

Bucuria celor ce m'au îngrijt în lungile nopți de suferinți e mare.

Mă cred dator se le zimbesc, drept mulțumită. De-ar ști ce păcat au luat asupra lor...

Aș nu cred că mă pot înțelege! Sunt oameni a căror viață s'a scurs lin ca apa unui pârâu de șes. Din tot zbuciumul meu ei ar culege doar învățătura stranie că... m'a cam zmintit tifosul.

De aceia e mai bine să tac. Ziarul meu rămâne singurul confident.

Mă simțesc acum bine, numai o

ușoară zăpăceală mă stânjenește. Am clipe când am perfect conștiința unei absolute imposibilități de a gândi. Dacă ași fi un aderent al metempsichozei ași putea avea acum argumente o miile, că sunt cazuri când sufletul se desparte de trup.

Și uneori mă cuget atât de din greu. Să fi fost zgoduitura nervilor mei în clipele acelea grozave atât de puternică încât să se fi rupt în creierul meu sensul continuității? Nu-mi pot da seama. Bunul meu medic îngrijitor, un medic de provincă, carele trăește în credința că vindecarea mea e a se datori numai științei sale, mă mângăie că temporală slăbiciune a intelectului se va îmbunătăți treptat în raport cu un regim întăritor.

Să-i stric omului plăcerea? La ce ar folosi? Așa, e fericit și mulțumit și reclama îi va aduce și mulțumiri de altă natură.

O rază târzie pătrunzând prin giam îmi tremură în undulări și salturi cadențate pe masa de scris. Și cum e nevoită să-și schimbe locul după aplecarea globului din care s'a rupt, se aproprie de cadrul fotografiei Lydiei. Aurește o clipă metalul oxidat și pe urmă treptat învăluie într-o hlamidă de foc chipul femeii iubite. Când ajunge la față, i-o luminează pentru o clipă și apoi, așază pe părul ei de aur cununa de foc a muceniciei.

Lydio! Lydia mea! Fericirea mea de altădată unde ești? Sufletul tău, fost-a oare martor zbuciumului meu în nopțile de delir și de chinuri?

De ce nu m'ai chemat la tine?

Sau toată credința noastră e numai minciună și tu te odihnești între străbunii din cripta dela Skorticz fără să mai știi nimic de ceea-ce te-a legat odată în viață?

Chipul tău mă privește cu vechiul surâs blând, săturat de durere și îngăduitor.

Mă întărești în credință sau mă compătimentești?

XLIX.

Sufletul meu simte nevoia de-a mai trece odată prin poarta apuselor dureri. Și mâna oboșită se silește să redevă icoana celor petrecute în noaptea aceea grozavă când soarta dujmănoasă mi-a închis pentru vece poarta norocului.

E atât de greu.

Dar trebuie să fie. Vreau să mai trăesc clipele de nebunie surdă, de dureri fără nume, de zbucium chinuit. Vroi să supun din nou și mereu trupul acesta șubred aceluiași probe îngrozitoare, doar s'a sfârși odată în ghiarele acestor dureri supra omenești.

Vai, icoanele se grămădesc ca niște duhuri blăstămate la poarta amintirilor năvălind buzna asupra-mi. Opriți-vă!

...Ecoul țipătului sfâșietor care a pătruns în acel miez de noapte până la mine, mi-a dat o putere neînchipuită. Am știut atunci că catastrofa s'a întâmplat, că soarta și-a spus cuvântul. Cum am ajuns la poartă și cum m'am întors îndărăt în casă cu trupul ei încă cald în brațe, nu mai știu. Când am rupt haina de pe trupul ei de sidex, haina în care îmi păru regină, și degetele mele au atins o materie caldă, cleioasă, — era sângele ei scump — ce pătrundea în zvâcniri neregulate ca un izvor de curând desfundat, am înțeles zădărnici oricărui nădejdi. Lovitura o izbise din față și nimerise în regiunea inimii. Rana lată dovedea tăria loviturii dată cu un cuțit, hândjar cerchez ori baionetă.

Orice încercare de a potoli sângerarea se dovedi zădărnici. Fără a-și veni în fire — pentru o clipă măcar — se stinse bând și treptat ca un opaiț din vremuri bătrâne, ființa, care a luminat ca un far viața mea tristă. N'a mai încercat să deschidă pleoapele, să-i fi prins ultima privire. Să-mi fi rămas măcar atât ca moștenire, ca un tort de care să-mi fi spânzurat nădejdiile.

M'a părăsit fără un suspin măcar. Sărutările mele, chemările, țipetele

Mariei, au rămas fără rezultat. Trupul ei, minunea aceasta de forme și frumuseță a înțepenit cu încetul în brațele mele. Suful morții a încremenit trăsurile dulci și înfățișarea ei luă un aspect rigid, aspru.

Și așa a stat acolo pe dormeaza care a fost martoră atâtor clipe de fericire, Lydia, iubirea mea târzie, fericirea mea, norocul meu, viața mea. Acoperită cu un cearșaf alb aștepta înțepenită pentru vecie sosirea comisiei legiste, a poliției și atâtor altor comisii.

Și totuș acești ochi, au lunecat cu privirea mută peste trupul acesta de marmoră. Degete dăstrate de medici alergau peste formele divine, pipăind, ciocănind și dictând procese verbale cu noțiuni nemai auzite în camera care mi-a fost paradis mie și aceleia a cărei trup zăcea întins datpradă atâtor ochi nechemați.

În clipele acelea îmi venea să urlu ca o fiară, să țip ca un nebun, să iau în brațe trupul și să mă asvâlesc cu dânsul în mare.

N'am făcut nimic. Dimpotrivă, am răspuns cuminte la întrebările puse — era o puzderie de ele — și am semnat nu știu câte procese verbale.

Durerea e un mare învățat.

Când au plecat apoi toți și am rămas noi trei, când liniștea se pogori în casă și prin geamuri pătrunse lumina cenușie a zorilor, mi-am venit în fire.

Aveam față de moartă și alte datorii.

Le-am îndeplinit și a treia zi dimineața „Împăratul Traian” părăsia Bostorul ducând spre termii țării mele între atâți călători vorbăreți și dispuși și pe unul, carele zăcea întins și tăcut în camera-i de metal lângă baloturi și mărfuri în magazia scundă și întunecată de sub copertă.

Maria s'a retras în cabină. Eu, eșisem pe copertă. Simțiam nevoia orizontului larg, fără hotară, fără margini.

Ceva încerca mereu să mă sugrume. Îmi trebuia aer. Și cum steteam tolănit de hornul ventilator, ochii mei culegeau reci și fără pic de emoție icoanele scaldate odată în aur și petri scumpe.

Ca niște fanteame și arătări din bătrâne povești auzite în copilărie treceau pe dinaintea mea Terapia, Candilli, Eiubul trist, Kaulidja luminoasă.

La văzul lor eu n'am simțit nimic. Undeva în adâncul sinei mele încerca doar un gând răsărit în pripă să-mi reamintaască ceva... Ce-ar fi putut reaminti? Tot ce am avut

cândva dela viață, amintiri, plăceri, doruri, bucurii, zac toate grămădite în sicriul de metal care călătorește cu mine... Afară de ce am ascuns acolo, nu-mi pot închipui să-mi fi rămas ceva.

La Constanța alte curse pe la autorități, consulate, până să se atașeze vagonul mortuar care avea să ducă pe Lydia la părinții ei, la Skorticz.

La granița polonă noui formalități. Toate au însă sfârșit. Și așa după nu mai știu câte zile am ajuns la Skorticz.

Nu-mi prea pot aduce aminte de amănunte. Prin urechi îmi trec acorduri de tropare străine, rugăciuni, plânsete înfundate și țipetele Mariei. Din toate acestea îmi amintesc mai viu sunetul acela caracteristic de nici nu-i pot da nume, când ușa de fer dela cavoul familiar căzuse în broască închizându-se. Un sunet sec, ea tusa unui ofticos, care m'a înfiorat. Cu căderea acestei uși am simțit că s'a închis pentru totdeauna basmul vieții mele. Ușa aceasta da fer parca mi-a strigat brutal sentința de moarte: Ajunge! S'a terminat.

În noaptea care a urmat, Maria, cea bună, decisă să rămăie strajă credincioasă Lydiei și pentru mai departe, mi-a renoit întâmplarea din noaptea aceea.

Cum au ajuns la bal, ce impresie puternică a făcut Lydia asupra lumii adunată acolo, ce bine s'a simțit. Când au plecat însoțite de regretul tuturor cam după miezul nopții, așezată în trăsură, Lydia și-a amintit de mine interesându-se că oare aștept eu? La o cotitură a șoselei, cam la un kilometru înaintea locuinței noastre, niște necunoscuți au sărit înaintea cailor. O altă fantomă resărită în aceeași clipă din bezna nopții puse piciorul pe scară. Fășia de lumină a unei lampe de buzunar fulgeră interiorul și două țipete eșite din pieptul celor două femei brăzdară liniștea nopții. Ambele au recunoscut, în aceeași clipă pe loțco Danilovicz, care răcni! Lydiei un singur cuvânt: Roagă-te

Și aproape în aceeași clipă cutitul lui de ucigaș căzu ca un fulger pierzându-se în faldurile hainei de bal. Lydia primi lovitura fără să încerce cea mai mică apărare.

Ucigașul sări îndărăt în noapte, un șuerat chemă și pe tovarășii lui, iar vizitiul turc mai mult mort și dânsul decât viu, dete bice cailor.

Mai mult nu voiam să știu.

De ce-a urmat îmi amintesc așa

ca și cum ași privi prin'to pânză de negură. A doua zi am mai avut de îndeplinit o datorie pioasă. Lydia trecuse asupra mea întreaga ei avere. Am trecut-o îndărăt pe numele ei, carele va trăi mereu în veacuri prin operele de caritate alimentate de acest lăsamânt.

Și am plecat. Așa cum eram atunci când am întâlnit-o. Singur și obosit. Mă cuprinse în drum o nostalgie neînțeleasă. Voiam să ajung acasă, în satul meu, în căsuța mea, aproape de cimitirul părinților mei.

Era glasul trupului deșertat de puteri.

Apoi a venit viforul cu zbucliumul de nevoi.

Și iată-mă aici, în amurgul înserării de toamnă singur, cu trupul istovit și sufletul bolnav, umbră între vii, viu între morți...

Și cum șed aici la masa mea, plecat peste carnetul meu, din semi-umbra camerei se deslipește treptat chipul de marmoră al Lydiei...

Se depărtează. Și din ce se depărtează devine mai siniliu, mai imaterial.

Îmi zimbește și mă chiamă.

— Viu Lydio, viul!

L...

Plouă. Cântecul burlanelor îmi pare o simfonie auzită de mult, cu mulți ani în urmă. Unde-am auzit eu cântecul acesta? Aș! Poate nici nu l'am auzit nicicând, ci simțurile își bat joc de mine. Mai știu eu ce-i? Nici nu mi bat capul. Aștept cu nerăbdare noaptea. Noaptea a devenit împărăția mea. Eu acum trăiesc numai noaptea. Când totul tace în jurul meu, când și câinii din vecini s'au plictisit lătrând la nimic, atunci începe viața mea. Opresc atunci ciasul — mă supără de o vreme tic-tacul lui măsurat ca vorbele unui profesor de matematică — și aștept.

Oră trece după oră, încet, așa cum este rânduit și... vine Lydia.

În fieștecare noapte o văd.

Când totul s'a liniștit în jurul meu, când nici un sunet profan nu mai tulbură sfințenia nopții, dânsa vine. Mă trezesc numai cu ea la pat.

Și nici când pleacă nu știu. Se disolvă așa, se pulverizează desfăcându-se în bezna ce o înconjură.

Și stăm de vorbă amândoi ciasuri întregi. Curios îmi pare faptul că rana nu i se vede.

Pare fericită. Mă privește mereu cu ochii ei frumoși, îmi mângăie fața suptă cu un aer de duioșie și

CRONICA DRAMATICĂ

apoi pleacă. Când pleacă mă privește totdeauna ca și când m'ar chema.

Vizitele ei nocturne mă liniștesc din cale afară.

Mă miră însă că de ce tace. Nu are un cuvânt măcar pentru mine. Vine, mă ascultă, surâde blând și pleacă în ochi cu chemarea aceea curioasă. De ce mă chiamă și unde?

Ce aud? Răsul acesta... Mephisto! Tu aici? Fii binevenit prieten necredincios ce ești. Unde-ai fost și ce ai văzut? Pe unde ai umblat, prin ce lumi și de unde vii?

Ah! Mephisto, de-ai ști cum mă doare capul!

Bine că ești aici. De-ai ști cât te-am dorit. În nopțile mele de groază, în licăririle senine ale sufletului meu tulburat de câte ori nu ciuleam întins, crezând că pot să prind ecoul râsului tău rece și răutăcios.

N'ai fost tu. Cum n'ai stat lângă mine nici în cursul lunilor de fericire?

Mephisto! Te-am bătut. Am gustat fericirea, am deșertat-o dintr'un poc al uriaș Mephisto, în brațele celei mai frumoase femei.

Nu râde! Mă supără...

Ei, unde-i? Nu-i Mephisto, s'a dus, acolo în împărăția voastră undeva, unde poate fi soare și strălucire, dar nu cred să fie căldură.

Altfel de ce-mi pare ca o statuă cioplită din gheață?

De-ai ști cum mă doare aici îndărăt, în ciază?

De ce mă doare? Tu știi, spune-mi.

De câte ori încerc să mă gândesc la dansa, mă doare.

Până când mă va dura mereu așa?

Tu taci?

Dacă nu știi, de ce-ai și venit iarăși?

N'am nevoie de tine. Ea, Lydia să vină, s'o văd, să-mi întindă mânăle și eu să-i cad la picioare.

Tu râzi Mephisto?

— Va urma sfârșitul —

„Floare de lămâiță,” comedie în trei acte de dñii Birabeau și Dolley. — „Qedip rege,” tragedie în cinci acte de Sofocle. — Două „premiere” la Teatrul național din Cluj

Dela o săptămână la alta, Teatrul Național din Cluj a trecut dela dñii Birabeau și Dolley la Sofocle. E un record de distanță pentru care trebuie să oferim toate felicitările noastre. Intre ușoara, burghezeasca comedie bulevardieră a Parisului și sgudivoarea tragedie clasică a vechii Elade se întinde o nesfârșită claviatură de inspirație, pe care o inimoasă trupă de actori o poate parcurge în decursul multor stagioni viitoare. Variația prin urmare, n'are cum să sufere.

Repertoriile teatrale întocmite cu culegeri alese din literatura universală, punând la contribuție toate epocile și spicuind toate genurile, au avantajul de a împăca, într'un scurt răstimp, gusturile cele mai variate și pe acela de a oferi un câmp nelimitat pentru elastice aptitudini actoricești.

Floare de lămâiță a fost într'adevăr o fericită alegere; grație dñii G. Mihăescu, directorul scenei al Teatrului Național, căruii îi datorim traducerea ca și montarea acestei plăcute comedii franțuzești, Clujul a luat-o cu un succes înaintea Capitalei. Piesa dñor Birabeau și Dolley se joacă abia Lunea această de către compania Bulandra-Manolescu-Storin, la Teatrul Regina Maria. E pentru a doua oară, ducă nu ne înșelăm când Bucureștii se folosește de o inițiativă artistică pornită de pe malul Someșului. Intâia oară, a fost *Pescărușul* de Cehov. (Din nenorocire, nu s'a putut întâmpla același lucru cu infelicele *Cavaler Vloia*).

Să trecem, deci, la premiera clujeană. *Floarea de lămâiță* e o urzeală de farsă prin care se strecoară, de-alungul și de-a latul, un fir onest de sentimentalism discret. Rețeta acestei delicioase mezalianțe n'o cunoaște decât spiritul francez, care știe să strecoare în cea mai bufonă incurcătură hazlie o undă de duioșie lirică, — al cărei parfum lasă în urmă, pentru multă vreme o undă abia simțită. Acțiunea *Floarei de lămâiță* începe într'o atmosferă de lăncedă banalitate, se complică la sfârșitul primului act în confuzia meșteșugită a unei amuzante farse și se încheie cu un desnodământ aproape emoționant. Raymond Le

Hochet, tânăr inginer cu leafă mică (așa, cam cât o tozletă modestă de femeie) dar cu rotunjoară subvenție paternă, băiat de inimă, cum nu se poate mai cumsecade, s'a îndrăgostit de o simplă dar adorabilă vânzătoare de magazin, pe care după un trai comun de doi ani și jumătate, a luat o de nevastă. Tinerii se iubesc și sunt mulțumiți. O mulțumire pașnică și potolită, care nu e prea interesantă pentru spectatori. (Popoarele fericite, se zice, n'au istorie. În literatură, fericirea picăsește.) Un sirgur nor plutește deasupra acestui excelent menaj, în afară de vizitele socrului lui Raymond, tatăl încântătoarei Madelene, domnul Birbat, inspector în magazinul „Paradis,” care are prostul obicei să-și toarne vin în ciorbă, să fumeze din pipă în salon și să pomenească mereu despre Adolf, primul bărbat al fiicei sale. Tatăl lui Raymond, severul procuror al Republicei, domnul Le Hochet de Mericourt, n'a aflat nimic despre căsătoria băiatului său. Acesta, dintr'un sentiment de frică față de autoritatea părintească (domnul Le Hochet de Mericourt ne este dinainte zgrăvit ca un om căruia nu-i arde de glumă) a ținut în taină însurătoarea sa, despre care nu știe decât doamna Le Hochet, mama.

Așa se prezintă lucrurile, la încheerea lungului și monotonului act de expunere al comediei, înveselit numai de prezența domnului Birbat, când, pe neașteptate, sosește la Paris domnul Le Hochet de Mericourt, procurorul din Lille, și trage în gazdă la fiul său pe care-l crede, se înțelege, holtei. Aci începe farsa. Raymond, încă odată n'are curajul să mărturisească adevărul, și lasă pe tatăl său să ia pe Madelena drept dactilografă. Madelena se substituie, prin urmare, dactilografei, pentru că nimeni n'are curajul să spună adevărul acestui personaj sever, totdeauna încruntat, totdeauna tăcut, scurt la vorbă și închis la suflet... Dar domnul de Mericourt, ca un demn reprezentant al justiției, tot se dumirește, în cele din urmă. Și se dumirește atât de bine, încât, pricepând numai că tinerii se iubesc, fără să prindă ițele misterului întreg, îi pune... să

se mai însoare odată. În al treilea act, unde picură multe note de ome-nească poezie, cei doi soți, cari trăseră împreună înainte doi ani și jumătate fără să fie cunoscuți, apar acum ca logodiți. E o senzație pe care n'o mai încercaseră, care li se pare la început ridicolă, care, firește, îi stâng-nește, dar care, încetul cu încetul, îi cucerește desvâluindu-le un farmec nou, necunoscut: farmecul dulcii nerăbdări a celor promiși unul altuia. Dnii Birabeau și Dolley făceau un bun serviciu comediei lor dacă stăruiau mai mult asupra acestei adorabile victorii a logodnei ironizate cu două acte mai înainte. Au isprăvit, totuș, *Floarea de lămâiță* cu o scenă reușită, aceea în care domnul Le Hocet de Méricourt află și iartă totul, pentru că e, cu adevărat, un procuror sever, un tată fără expansiuni și un om scump la conversație, dar în definitiv, are o inimă iertătoare de părinte și e un bărbat care nu face rău nimănui.

Floarea de lămâiță s'a bucurat, ca toate comedii reprezentate la Teatrul din Cluj, de o excelentă interpretare. În fruntea ei se cade să punem pe dl Neamțu, care, în rolul procurorului general din Lille n'a avut niciun cusur. Absolut, niciun cusur. A jucat cu atât calm, cu atâta siguranță în gesturi, cu atât firesc în atitudini, încât a avut momente, aproape toate momentele, când reușia să răsipească ficțiunea scenei. Nu cred, că ar fi posibilă o mai bună interpretare, de vreme ce, de data aceasta, coborâse printre noi domnul de Méricourt în persoană. Cuvinte de laudă trebuie să adresăm, și o facem bucuroși, dnei Popovici-Voina și domnului Măilescu Brăila, cari, în afară de unele precipitări benigne, au fost simpatici și plini de căldură sub masca celor doi înfrăgostiți. O notă deosebită pentru dna Nelli Caracioni, debutantă desghețată și plină de vervă, ca și pentru dna Athena Rally, care a schițat cu duh, poate cam prea caricatural, reușita figură a unei romanțioase fecioare văduvite. În rolul lui Birbat, dl Ionescu-Ghibericon a pus, ca de obicei, tot humorul său personal, adăugând o ruantă de mahalagism bucureștean, care a dat inspectorului magazinului „Paradis” o savoare particulară...

* * *

Trei stelute tipografice și câteva puncte de suspensie nu sunt, desi-

gur, deajuns, pentru a ne întoarce, în cadrul aceleiași cronici, cu douăzeci de veacuri în urmă, la *Oedip-rege* al lui Sofocle. Vom spune, adică, despre tragedia clasică mai puține cuvinte decât despre comedia modernă. Să fim iertați pentru acest mic delict de informatori. Sînt impresiuni, cari nu pot să se suprapună.

Spectacolul, pe care ni l-a oferit Marțea trecută dl Zaharia Bărsan, a fost, cu toate acestea, o realizare mai mult decât onorabilă de artă pură. Cu mijloace tehnice reduse, mărginite în mod silnic de posibilități bugetare, cu un mănunchi de interpreți, ale căror aptitudini nu coincid totdeauna cerințelor tragediei antice, cu unele fericite inovații, Teatrul Național ne-a oferit una *Oedip-rege*, cum (în afară de interpretarea covârșitoare a maestrului Nottara) n'am văzut pe nici o scenă românească.

Dl Zaharia Bărsan a desfilat rampa, despărțitor de sală și scenă, a prelungit spațiul destinat mișcărilor multmii prin aplicarea treptelor cari corespund cu înșiră, și, făcând să iasă toate personajele din subsolul teatrului, ne-a oferit o sugestivă iluzie a depărtării, de un efect impresionant. Ridicând palatul lui Oedip de-asupra nivelului scenei, întrebunțând o figurație foarte numeroasă și plină de mișcare, utilizând un reușit joc de lumină, s'a creat o atmosferă prielnică pentru grandioasă desfășurare a înflorătorului conflict. Viziunea picturală și mișcarea de ansamblu au fost astfel în afară de orice critică.

Oedip-rege a fost dl Zaharie Bărsan, ale cărui însușiri pentru tragedia clasică n'au fost desmișcate. Stăpânind într-o remarcabilă măsură ritmul *gestului* tragic, cu toată amplexarea și siguranța lui, pătrunzând adeseori, cu impresionantă intuiție, *sentimentul* tragicului, dl Zaharie Bărsan, ajutat de o pricepere cultivată în zicerea versului, a fost un *Oedip-rege*, pe care numai vizibila sa emoție l-a împiedicat să fie cu totul mareș, simplu și sguduitor.

Restul ansamblului, după puterile fiecăruia. Dl Șerban, mereu plângător și complect convențional, a fost ceva mai puțin decât insuficient în rolul lui.

Era de-adreptul supărător. Cu mult elan, cu surprinzătoare prestanță, s'a înfățișat dl N. Dumitriu în Creon și o promițătoare apariție a avut dl N. Simionescu, a cărui voce caldă

și ținută inteligentă s'a făcut remarcată într-o singură scenă. Cele două pretese, dna Miriam și dsoara Cronvald, cam monotone. O regină corectă a fost dna Ignătescu și un ireproșabil mare preot, dl D. Psatta. F gurația s'a mișcat inteligent și sugestiv.

A. H.

MORMÂNTUL GÂNDURILOR MELE

G. Vlădescu Albești.

*Tu, să mă lași o noapte 'ntreogă,
Să plâng la căpătâiul tău...
În lacrimi voi simți dojana
Truditelor păneri de rău...
Cuvântul greu al despărțirii,
Să mi-l rostesti în zori de zi...
E clipa, când la mănăstire
Se roagă, maicele 'n chilli...
Iar zorile însângerate
Îngenunchiate după culme
Vor cerne 'n sufelele noastre,
Un strop curat din rugăciune...
Atunci, în clipa despărțirii
Plângând, la căpătâiul tău
Îți cer în numele iubirii
Să-ți las zălog, sufletul meu...
Pe buza arsă de durere,
Nici un blestem, nici un cuvânt
Voi cere gândurilor mele,
Să-și soape singure mormânt.
Și poate-atunci cu 'n fiorare,
Vei cerne o lacrimă prin gene
Și vei privi cu întristare
Mormântul gândurilor mele...*

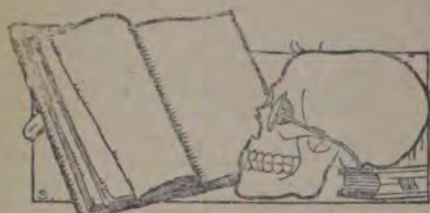
DOR DE MARE

Maria Cunțan.

*Mi e dor de Adriatică ce bate
În fărnel verde de spumosul mal,
Acolo, unde's mândrele palate,
Grădinile cu chioscuri de cristal.
Mi e dor de scobiturile antice
Săpate 'n stânci de valul răsvrătit
Și de Madona mării, ce se zice
C'ar fi rămas din tuina unui schit.*

*Mi-e dor de vase, ce plutesc ușoare
Ca niște flori pe albăstrime 'n zări,
De poarta răsăritului de soare
Când își ridică aurul din mări...
Mi-e dor de insula nefărurită
De plaja albă cu nisip spălat,
De valurile care dau s'onghită
De-al mării cântec neasemănat.*

*Mi-e dor de mări cu fărături înghețate
Cu munți și cu palate străvezii,
De patul alb, în care valul bate
Zădărnicit fără a ne mai trezi...
Mi-e dor de marea uriașă lină,
Spre care se boltește largul cer, —
Enigmă, vai, deapurarea divină,
Pește puterî deșarte, care pier...*

DĂRUIREA NEAMULUI

Coroșpondența Aștrei.

Aștra din Sibiu a nceput să editeze mai nou o corospondență *sui generis*, pe care o trimite publicațiilor cu rugămîntea de-a reproduce din ea ceea ce apreciază și selecționează fie care redactor după bunul său plac. Așa cum se înfășează această corospondență, spunem drept, că nu prea înțelegem lămurit rostul ei. Nu știm anume ce vrea să fie. Inlocuiește ea bibliotecă populară veche a Asociașunii, ori vrea să fie un fel de colaborare a secretariatului Aștrei la toate publicațiile din țară, sau este numai o publicație periodică pentru a sugera anume idei presei și prin ea opiniei publice? Ori cum ar fi, credem, că este o cheltuială de prisos și iată de ce:

Biblioteca populară a Aștrei nu se poate de loc inlocui prin această corospondență (tipărită, nu știm din ce motive cu roșu), mai ales dacă judecăm cuprinsul primului număr, și nici nu poate servi ca material pentru alte publicații, pentru că ceea ce ne aduce ea, este întârziat și a doua, pentru că publicațiile, mai mult, decât de orice, se feresc azi de reproduceri. Dar mai șocant inutilă această corospondență și pentru că Asociașia poate publica cuprinsul acestei corospondențe prea bine în coloanele revistei sale.

Aștfel stănd lucrurile, se impune o întrebare: are *Asociașia* dela Sibiu prea multe fonduri, de ține cu orice preț să le risipească țipărînd cine știe în câte exemplare, aștfel de corospondențe?

Leonora,
tragedie de Galia Tudor

Doamna Galia Tudor, autoarea „Cameliei” — a țipărît o nouă lucrare dramatică: „Leonora”. Acșionea acestei tragedii se desfășoră în salturi dramatice și are o deslegare dintre cele mai zguduitoare și totuș atât de firești. Leonora,

poartă în sufletul ei chinuitoarea urmă a păcatelor tatălui său, care omorise într'un acces de desperare pe soția sa, pentru că ea voise să-l părăsească. Cincisprezece sau douăzeci de ani au trecut de-atunci. Leonora e studentă și în sufletul ei presară dulci emoșii înțatia dragoste curată, pe care i-o mărturișește cu atăta sfială și sinceritate tănărul Dorin.

Atunci intervine tragiul. Un vis zguduitor îi sugerează Leonorei ideea, că ea treaule să ispășească păcatul tatălui său și că n'are voie, fiind fiică de ocnaș, să cunoască fericirea tulburătoare a unei iubiri lumești, ci trebuie să se ducă la mănăștire. Scenele se desfășoră acum zguduitor și rulează cu o rezpeziciune uimitoare. Hotărârea ei este neclintită: n'o poate abate din drum nici unchiul său și nici amorul gingaș și atât de duios alui Dorin. Ea pleacă, iar Dorin se sinucide.

În actul al 3-lea tragedia Doamnei Galia Tudor prezintă efecte de scenă dintre cele mai emoșionante. Acșionea se petrece într'un penitenciar, unde Leonora vine să-și vîdă părintele, care poartă de atăția ani lanșurile zuruitoare și hainele de ocnaș cu o reșemănare mută și chinuit de vedenia nevestii ucisă fără vină. Înălînirea dintre tată și fiică este fatală. Ocnașul moare în urma emoșilor prea puternice, iar Leonora înnebunește.

Durerea Neamului,

versuri de Iustin Ilieșiu.

Motivele, care inspiră pe simpaticul nostru poet de data aceasta sunt smulse toate din frământările mari ale zilelor de astăzi, cărora Di Ilieșiu le dă împodobita haină a poeziei, exprimând în versuri de-o frumșeță sălbatecă gândurile generației noastre. Broșura se deschide cu „*Marșul Fășiei Nașionale Române*” pentru că se isprăvească cu celebrul „*Imn studentesc*”, care răsună azi dealungul și dealargul țării atât de des între aceste limite i se trimite un răvaș și M. S. Regelui, ca să știe că

„*Legat-am toți Românii jurământ,
Străinilor să le săpăm mormânt*”...

Se face apoi apel la cei demošteniți, care și-au înecat nădejdea în sânge și n'au „nici soare, nici mormânt, nici loc de sfântă rugăciune”, ca apoi să răsune zguduitor și răsvrătut cîntecul de alarmă, cu acest început sfășietor:

„*Păgâni cu ochi scăldați în sânge
[ne pradă și ne otrăvesc
Ne leagă n lanșuri veneticii și
[negre ghiare ne pândesc..
„Se sbuciumă în jug vitejii, bo-
[ferii sunt infami și orbi,
„De-alungul țării varsă fiere dom-
[nia lacomilor corbi...*

Proxima poezie este închinată „Ardealului”, acest „leagă n strămoșesc, pe care fiii săi îl vreau curat și românesc”, pentru că spre sfârșit s'ajungă la această concluzie exprimată în poezia, „*Vom îndlța spânzuratori*”:

„*În țara-aceasta morții n'au mor-
[minte 'n floare,
„Și venetici sătui de jaf ne calcă
[legea subț picioare.
„Ne chiamă codrii, lunci, livezi,
[ne chiamă țarina pustie:
„Veniți Români îndurerăți să scoa-
[tem neamul din robie!*

S. B.

G. Tutoveanu: „Tinereță”

După cum îl ștă și titlul, volumul de poezii al D-lui Tutoveanu, e numai tinereți — tinereță și iubire. Nota predominantă în poezia D sale, este dragostea de viață. Poetul îndeamnă la iubire, și fiecare clipă trecută, îi coboară în suflet regretul după tot ce a fost și imboldul de a profita cât mai mult de tinereța așa de trecătoare! Poetul e fericit! Tinereță, iubire, veșnică — pr măvară cu povești de isvoare, cu bo'ți de crâng înflorit, cu paturi de flori sub streășina pădurii — aceasta e poezia D-lui Tutoveanu. Rareori, când o undă de dulce melancolie îi adie strunele lirei; — dar e trecătoare. Tainele durerii încearcă numai să-l sape, par poetul le alungă. Dorișii mari n'are, și când nu le poate îndeplini totuș, în loc să-și blasteme soarta, el cîntă. Poezia D-sale, e un cîntec de veselie, cu pahare ridicate, cu flori cari vorbesc, cu nunți ca'n basme și iubite cu ochi de cicoare. Versurile sunt ca niște ciripiri sentimentale. Nu sunt semănate cu gândiri ce ar săi pe urma lui Eminescu sau Schopenhauer. Bogăția de imagini, fantazie cumpănită, intuișia artei, — se desprind la fiecare vers. —

Delavaron.

CULTURALE

Un film românesc. — Câțiva actori români au luat în țativa creării unui film românesc, folosind pentru acest scop novela lui Caragiale: *Păcatul*. Filmul a fost lucrat la noi în țară, cu mijloace tehnice destul de reduse. Totuși, se poate spune, că încercarea a reușit aproape pe deplin. Fără să fi realizat o punere în scenă fastuoasă, de câteva milioane de... dolari, după chipul și asemănarea filmelor americane, *Păcatul* de Caragiale e o înjghebare cinematografică laudabilă, cu tipuri caracterizate în mod reușit, cu nenumărate peisaje pitorești din diferite colțuri ale țării. În special, în actul al cincilea se redau, în jurul unei idile de dragoste, câteva priveliști foarte frumoase, luate la marginea satului Breaza. Încercarea aceasta nu va trece, probabil, dincolo de frontieră. Dar, ea arată cum nu se poate mai elocvent, posibilitățile noastre artistice și în acest gen. Așteptăm ca și marii noștri actori, Toni Bulandra, Ion Manolescu, Ion Brezeanu, Elvira Popescu, și ceilalți, să pășească pe dinaintea obiectivului. Fără îndoială că în scurtă vreme vom da arșiți de cinematograful cu renume universal.

Teatrul din Cluj. — O călătorie întâmplătoare ne-a dus deunăzi de-a lungul teatrelor bucureștene, și, fără să vrem, am fost îndemnați să stabilim o comparație cu Teatrul național din Cluj. Satisfacția pe care am încercat-o n-o putem ascunde, și am fi bucuroși să sporim măcar cu o singură părere bună încrederea publicului în excelenta trupă clujană. Am văzut, dinadins, în Capitală, două comedii cari se reprezintă în același timp și la Cluj și la București: *Revizorul* și *Floarea de lămâiță*. Fără nicio

intenție ofensătoare și fără nicio ridicolă ambiție provincială, aducem mărturie, că ambele aceste piese sunt neasemanat mai bine jucate aici, pe malul Someșului, decât în București. Dnii Neamțu, Mihailescu-Brăila și Ghibericon, cât și dnele Jeana Popovici, Silvia Hodoș și Caracioni au dat celor două comedii, atât de diferite o minunată interpretare, care, chiar și în Capitală ar fi mulțumit și pe cel mai pretențios. În special, dl. Neamțu, excelentul societar al Teatrului din Cluj poate să fie mulțumit de această comparație, de vreme ce jocul dumisale, nu numai că se poate menține alături de acela al finului comedian care este d. Maximilian dela Teatrul „Regina Maria“, dar în multe privințe, apare hotărât superior, și ca înțelegere și ca exteriorizare. Procurorul său din *Floarea de lămâiță* a fost o biruință demnă de oricare altă scenă, și o înregistrăm cu plăcere.

Doă mii de învățători. În colțul neobservat al informațiilor de gazetă se furizează adeseori o știre de patru rânduri, pe al cărei înțeles ar fi să se brodeze nădejdi fără sfârșit. Am citit astfel, zilele trecute, într-o tipăritură oficială, că două mii de tineri învățători, absolvenți ai Școlilor noastre normale se vor răspândi dela toamnă încolo, pe tot cuprinsul României, umplând cu însuflețirea și puterea lor de muncă deopotrivă de proaspete însemnatele goluri din învățământul românesc. Două mii de învățători! Două mii de ostași ai unei armate, pornite să se lupte cu întunericul, cu neștiința, cu îndărătnicia. Ne gândim la lungul șir de sate românești, unde școala stă pustie, în lipsa de dascăli și unde pâna paianjenilor, întocmai cași negura analfabetismului, se întinde ca un blăstem prin unghere. În două mii de sate, se vor deschide dintr-o dată ferestrele spre sănătate și spre lumină.

Nu mai patru rânduri, într-o informație de gazetă. Pe toate celelalte coloane strigau reportajele senzaționale, articolele economice, viitoarele combinații ministeriale. Numai patru rânduri într-o informație de gazetă... Căți s'or fi gândit la rezultatele îndepărtate pe cari această scurtă notișă le lasă să se întrevadă? Suntem prea din cale afară copleșiți de preocupări politice. Alegerile, luptele parlamentare, întrunirile publice și celelalte. S'au atribuit, dela început, puteri

miraculoase sufragiului universal. S'au exagerat chiar, într-o oarecare măsură, urmările improprietății. Conducătorii țării și-au închipuit că aici stă deslegarea definitivă a viitorului de aur al României. Au dat *pământ* și *vot* țăranilor. (Nu mai vorbim cum s'a falsificat în urmă votul și cum se împarte de nedrept pământul). Dar atât nu e de ajuns. Mai e nevoie de ceva, în mijlocul bunului nostru popor. E nevoie de cultură. Deci, pământ, vot și minte. Iată programul.

Numeam, adineaori, pe învățătorii români soldații unei cruciade împotriva ignoranței. Soldații aceștia, s'o recunoaștem, au fost până acum prea puțin prețuiți. De soarta lor, guvernele sunt datoare să se îngrijească; fără insuflăre, nimic nu se poate crea durabil, doar însuflărețea stomacurilor goale repede se istovește. E o chestiune banală și prozaică, dar toată problema recrutării învățătorilor stă aici. Dați-le ce să mănânce, și isbânda va fi a culturii.

POLITICE

Deschiderea Parlamentului. A fost un eveniment politic care a trecut, cu toată solemnitatea lui, aproape neobservat. Opinia publică nu mai acordă mult interes ședințelor Corpurilor legislative, și aceasta din două pricini. Cea dintâi trebuie căutată în lipsa de seriozitate care întovărășește totdeauna discuția din Parlament. Patimele răscolite de lupta dintre partidele noastre au ajuns atât de ascuțite, încât ceea ce determină caracterul desbaterilor nu este grija de interesul obștesc, ci cearta personală. A doua pricină își vorește din însăși compoziția actualelor Corpuri legislative, cari, în marea lor majoritate, nu pot fi socotiți ca reprezentanți reali ai dorințelor populare.

Totuși, Mesajul regal de deschidere a Parlamentului, cuprinde o lungă listă de legi, cari urmează să fie votate. În fruntea lor stă reforma administrativă și noua lege electorală, destinate să completeze opera de unificare a așezământelor noastre politice.

Rămâne de văzut dacă guvernul dlui Ion Brătianu va avea liniștea necesară pentru a executa programul său legislativ. Începutul se anunță prost. Urâta afacere a traficului cu pișapoarte, o vastă excrocherie aranjată cu deosebire pe spinarea țăranilor ardeleni, a atras

după sine demisia dlui R. Franasovici, subsecretar de stat la ministerul de Interne și arestarea dlui general Văitoianu, fratele ministrului de Comunicații. Se vorbește că în aceste nereguli sunt amestecați 12 deputați guvernamentali, dimpreună cu alți membri influenți ai partidului liberal. Afacerea pașapoartelor nu va atrage, probabil, și căderea guvernului actual. În orice caz, e caracteristic faptul, că această atmosferă 'năbușitoare s'a așezat asupra lui tocmai acum, când Parlamentul își începe lucrările.

Prevedem din nou ședințe fur-tunoase, cu bătăi și vociferări, cu scandal și încăerare. Țara privește, rabdă, dar a încetat de a se mai înveseli la aceste spectacole, și nu aplaudă nici în glumă.

O dizidență politică? Zilele din urmă au adus un fapt nou, care, dacă se adevărește, va atrage după sine o schimbare radicală în compoziția politică a Ardealului. Un număr de 27 frunțași ai partidului național, printre cari d-nii Vasile Goldiș, Ion Lepădatu, I. Lupaș, Silviu Dragomir, V. Brănișce, Valer Moldovan, Gh. Dobrin, I. Gropșianu și alții, având un schimb de vederi cu prilejul congresului național-bisericesc dela Sibiu, au hotărât să întreprindă pașii necesari pentru a obține o nouă orientare în atitudinea partidului național. Deocamdată, nemulțumirii dela Sibiu au cerut înstituirea unui comitet de conducere alcătuit din trei persoane, care să înlocuiască la prezidenția partidului pe d-l Iuliu Maniu, și examinarea atentă a situației politice, pentru a stabili legături definitive cu partidele din vechiul Regat.

Această mișcare, în fruntea căreia se află dl. Vasile Goldiș, urmărește, după cât s'ar părea, întronarea unei politice active și hotărâte în Ardeal, părăsind drumul neconținutelor zigzaguri de până astăzi. Intrucât se va produce o clarificare în politica generală a țării și o reabilitare politică a Ardealului, urmărim cu atenție desfășurarea evenimentelor.

DIFERITE

Toamnă. *Ingâlbenite și uscate frunzele cad... cad mereu, cu aceiaș moleșeală, cu acelaș ritm, cu aceiaș legănare. Se despică una câte una, la cea mai mică atingere, la cea mai ușoară suflare de vânt. Cu un foșnet ușor, cu o mișcare abea perceptibilă, frunză cu frunză își ia ultimul rămas bun dela ramurile*

aplecate, parcă cu o sfioasă și adâncă durere. O clipă-două plutesc în liniște pe aripele îmlânzite ale vântului ce adie ușor, și care le alintă, le sărută, apoi le așează jos, încet și lin, pe pământul negru, umed și rece. Aci înșirându-se unele lângă altele se opresc neclintite, obosite parcă și sdrobite, formând mormântul celor de desupt și tot deodată așternutul celor ce au să mai cadă

Veștede și fără putere, fără viață, jiricele de iarbă și-au aplecat căpșoarele cu o molatecă tristefă..

Se pare chiar că fiecare rază de soare ce se răspândește de jur împrejur, e menită să usuce, să stoarcă picătura cu picătura tot, tot ceea ce a însuflețit și murit odinioară.

Un ceva trist, un fel de melancolie fără margini se răspândește tot mai mult zi de zi, clipă cu clipă...

E încă cald. Ce nopți senine, liniștite și frumoase; ce lună galbenă surzătoare și blândă. Cu câtă voioșie steele s'lipesc impletindu-și razele cu cele ale lunii și cu întunecimea nopții. Câtă armonie între tăcerea de jos și liniștea de sus. Sar părea că toate dorm încă liniștite și pline de viață ca odinioară. Zorile aduc însă nuanța durerii, un ceva sjașietor amor pentru suflet. Nu, diminețile nu mai sunt aceleași ca odinioară. Soarele se ivește sfios și fără putere, razele sale abea pot alunga ceața ce stă pe suprafața pământului deasă, sură și grea. Ah!, și unde sunt păsărele voioase, unde cântecul lor fclurit, purtător de mângâiere și speranță? Ciripitul acela duios a încetat, a încetat văi... și e atât de trist fără de el. Nici rândunelele nu mai spintecă văzduhul cu aripele lor sprintene și repezi ducând în goană hrană pușorilor, ce așteptau ciripind cu nerăbdare și cu ciocurile larg căscate în cuiburile ce stau azi părăsitate. Doar vrăbioarele și porumbeii somnoroși se giugiulesc sburlindu-și penișoarele de puf și șoptindu și în limba lor vorbe dulci de dragoste...

Natura e tot mai veștedă tot mai tăcută, umilită s'apleacă din ce în ce, închide încet pleoapele pale pe ochii stinși și obosiți așteptând cu resemnare...

E toamnă.

C. BANAT.

Oaspeții Parisului. — Capitala minunată a Franței este unul din orașele cele mai cercetate ale lumii. Monumentele sale, teatrele sale, muzeele sale, grădinile sale, atrag călători din cele mai depărtate țiri

nuturi ale tuturor continențelor. Dacă n'ar avea decât comorile de artă ale Luvrului, și încă, credem, Parisul ar constitui un centru de atracție unic. După război, valul de oaspeți nu s'a potolit, ci dinpotrivă. Dacă cetățenii țării cu valută slabă s'au împușinat, dacă, cu deosebire Românii nu se mai pornesc atât de ușor spre malurile Senei, în schimb au sporit vizitatorii înarmați cu valută forte. Orice Englez din *middle class*, din clasa mijlocie, un mic burghez care vorbea despre Paris acum zece ani ca despre un colț de rați, poate să-și îndeplinească visul, astăzi când o liră valorează optzeci și patru de franci.

Deci, statistica înregistrează cifre uimitoare. Numai în vara aceasta, Parisul a fost vizitat de 400 mii de străini! O socoteală minuțioasă a dovedit că luna August bate toate recordurile, cu un total de 93 mii de străini, ceceea înseamnă că soseau regulat cam 3000 pe zi. În ziua de 15 August, de pildă, au sosit la Paris, venind de peste hotarele Franței, 4500 călători de pretutindeni. În mod permanent, sunt cel puțin 300 mii de vizitatori străini în Paris. Din aceștia, 12 la % sunt belgieni, 11 la % Englezi, 9 % Italiani, 6 la % Americani, 5 % Spanioli, 4 % Ruși, și așa mai departe. Sunt însă, foarte mulți, din China și din Oceania.

Cel mai glorios far al civilizației strălucește departe...

Scrisori dela Redacție:

Dra Mia Berian Cugir. Abonamentul dvoastră e achitat până la anul nou.

Dnul Adam Pascu, Dobra. Am primit suta de lei cu mulțumiri.

Const. Christoloveanu, Sf. Gheorghe. Am primit suma de 200 lei cu mulțumiri.

Gh. Ionesca, Ploiești. Abonamentul dvoastră e achitat până la finea anului curent.

Naro-Narcis Dela dvoastră așteptăm lucrări mai bune și suntem siguri, că ni le veți da.

A. B. „Durere... și.. fericire”, are unele părți duioase, dar în întregime e cam nepieptenată și prea lungă. Scrieți mai îngrijit și mai scurt.

T. G. Inv. Ș. Am cetit cu drag poeziile Dv. Sunt însă subiecte prea banale și nu le putem publica.

A. Z. Nu izbutiți să ne dați ceva mai bun, căci acestea sunt cam slăbuțe?

Cărți primite la Redacție:

Eugen Hins: O călătorie pe lumea cealaltă trad. de P. Moșoiu. Bibl. „Revista Ideea”.

Galla Tudor: Leonora, tragedie în 5 acte 30 lei.

Barbu Lăzăreanu: L'aspezi și moloz din timpul lui Epidaur. Preț 30 lei.

Căpit. Gh. Beleuță: O sută de păreri asupra perii olului jidovesc. Tip. „Unirea”, Cluj 12 Lei.

ABONAȚI

pt. săteni foaia populară ilustrată

„LUMEA ȘI ȚARA“

Adresa: Cluj, Piața Cuza Vodă 16
Numeri de probă gratuit!

Cadoul cel mai frumos pe care-l
puteți face unui prieten,
rude sau cunoscut, este
o colecție din re-
vista bilu-
nară

„COSINZEANA“

cu sute de ilustrații,
poezii, nuvele, schițe
romane, articole și
flori de-o zi.

Colecția din anul 1922 costă
120, cea din 1923 — 150 Lei.

1228

Emilian Stoica, protopop.

jud. Târnava-Mare

Cohalm

Cetiți

LĂ IUBIRI

poezii lirice

de

Radu Mărgean

Se capătă la Administrația revistei „Cosinzeana“.

Prețul 10 lei franco.

Prompt

Frumos

ieftin

furnizează

institutelor și

particularilor

Tipografia Dr. Bornemisa

Cluj, Piața Cuza Vodă, 16 Cluj.

**! Comenzi venite prin poștă
se execută cu precădere! !**